

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

EN UPPLEVELSE UTÖVER DET VANLIGA

AQUANAUTS

Expeditionen till Siljansringen 1897

23.9.2023 – 8.1.2024

GYMNASIET

OM UTSTÄLLNINGEN AQUANAUTS - EXPEDITIONEN

Utställningen avslöjar vad som hände under en av förra sekelskiftets mest dramatiska svenska forskningsexpeditioner, där en geolog och en paleontolog upptäcker den okända arten "homo aquatis". Utställningen är uppbyggd som en miljö där skulpturer av varelserna visas upp ihop med fynd från den påhittade expeditionen. Blandningen av fakta och fiktion i utställningen gör den till en utmärkt grund för arbete kring såväl källkritik som historiebruk.

I början av utställningen visas en film som är 26 minuter lång och vars ljud hörs ut i utställningen. Filmen beskriver berättelsen som utställningen bygger på och är en bärande del av upplevelsen.

KOPPLING TILL LÄROPLANEN

Målet är att eleverna ska lära sig mer om:

- Källor och hur de kan tolkas.
- Hur olika estetiska uttryck påverkar budskap och information.
- Vad ett museum är och hur man arbetar på ett museum.

Eleverna får möjlighet att träna på att:

- Att undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder.
- Förmåga att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer.
- Tolka och använda olika slags källmaterial.
- Undersöka hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur.
- Tematiska fördjupningar kring historiska frågeställningar av betydelse för individer, grupper och samhällen ur ett kulturhistoriskt perspektiv.
- Undersöka grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor.

- Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik.
- Källhänvisning enligt vanliga system.
- Uppbyggnad, språk och stil i olika typer av texter samt referat och kritisk granskning av texter. Skriftlig framställning av utredande och argumenterande texter.

Användbara länkar

<https://www.aquanauts.se>

<https://www.ontologiskamuseet.se>

<https://www.ur.se/aktuellt/de-5-superfragorna-ett-verktyg-for-att-tanka-kallkritisk/>

Filmlänk skickas i samband med bokning!

1. INNAN BESÖKET PÅ MUSEET

Berätta för eleverna att utställningen ni ska besöka är uppbyggd på ett sätt som ska få en att känna att människorna och varelserna har funnits på riktigt. Klassens uppgift är att undersöka och diskutera hur man kan avgöra om något är sant eller falskt och vilka källor som är tillförlitliga och inte. Visa filmen, diskutera innehållet efteråt:

Förslag på diskussionsfrågor:

- När levde kvinnorna som utställningen berättar om?
- Vilka detaljer i filmen berättar om när kvinnorna ska ha levt?
- Vad gör kvinnorna på platsen?
- Vilken relation verkar de ha till varandra?
- Vad upptäcker de?

[1897. T.ex. språket i dagböckerna och kvinnornas kläder. De är på expedition för att undersöka platsens djur- och växtliv. De verkar ha en kärleksrelation (homosexualitet var förbjudet under slutet av 1800-talet) Varelser som liknar något de aldrig sett tidigare, som lever vid vattnet].

- Vad tycker kvinnorna om homo aquatis?
- Hur lever homo aquatis?

[De tycker att de verkar leva i harmoni och kärlek, lugna, fria och vackra. I grupp, alla tar hand om varandra. De föds från ägg. De anpassar sin hud efter sin omgivning, en del lever i vattnet och en del i träden]

- Vad händer till sist med kvinnorna och homo aquatis?

[Gruvfogden kommer och han får syn på Inga-Lisas provtagningar. Gruvbolaget vill ha mineralerna som finns där homo aquatis lever. Barkvarelserna skapar en brand om driver bort gruvpersonerna. De vattenlevande släcker sedan elden. Eftersom gruvpersonerna kommer att återkomma väljer varelserna att fly. Homosexualitet var förbjudet i Sverige vid den här tiden vilket kan vara en av orsakerna till att kvinnorna följer med varelserna.]

- Vilka källor hänvisar berättarna i filmen till?

[Dagböcker, koffertar, brev, foto, teckningar, föremål, Ontologiska museet.]

- Hur tar ni reda på om källorna är tillförlitliga?

[Introducera de källkritiska frågeställningar Vad? Vem? Varför? Hur? När? Be eleverna ha dem i åtanke inför besöket på museet]

2. I UTSTÄLLNINGEN

Påminn eleverna om de källkritiska frågeställningarna. Ge eleverna möjlighet att anteckna.

Guiden tar emot er och berättar om museet *[vad gör ett museum och hur brukar museet ta reda på information om det som visas upp? Hur tror eleverna att vi arbetar?]* och visar er in i utställningen. Där får klassen en stund att titta på egen hand på det som visas. Sedan samlas vi och pratar om vad vi har sett. Klassen har möjlighet att ställa frågor utifrån materialet som man fått i skolan.

- Vad tror eleverna är syftet med utställningen?
- Vad talar för att det som visas i utställningen är verkligt eller överkligt? *[egna erfarenheter, kunskap vs. det man får uppleva i utställningen]*
- Hur kan man försöka ta reda på om kvinnorna har funnits? *[Berättar om arkiv]*
- Finns det Ontologiska museet? *[Vad tror eleverna? Hur kan man veta säkert?]*
- Vilka delar av utställningen är trovärdiga och varför? Vilka delar är påhittade och hur avgör du det?
- Har eleverna egna erfarenheter av budskap där fantasi och verklighet blandas?

3. TILLBAKA I KLASSRUMMET

Som en fortsättning på detta arbete kan eleverna välja att redovisa sina iakttagelser och reflektioner på olika sätt, till exempel genom en muntlig presentation, en film där de intervjuar en klasskamrat, ett skriftligt arbete eller en bildpresentation. Eleverna kan också använda de webbsidor som är kopplade till utställningen. Utgångspunkter för arbetet kan vara:

- Ge exempel på vad som är korrekt/trovärdig information i utställningens berättelse och vad som inte är det. Vilka detaljer skulle man kunna förändra i berättelsen för att få den mer trovärdig? Argumentera.
- Skapa ett eget fiktivt historiskt scenario genom att bland fakta med fantasi i valfritt medie.
- För ett resonemang kring när det kan bli problematiskt att blanda fakta med fiktion, finns det exempel på när det hänt, som eleverna känner till (exempel från sociala medier t.ex.). Ge exempel på när det tvärtom är positivt att blanda fakta och fiktion.
- Granska webbsidan om det Ontologiska museet källkritiskt. Analysera de olika källorna som publiceras och resonera kring hur det går att söka efter arkivmaterial eller historiska personer.
- Gör en analys av utställningsberättelsen med resonemang kring dess avsändare, syfte och mottagare.
- Resonera kring varför kvinnorna valde att fly med varelserna i berättelsen. Hur såg samhället på homosexualitet under 1800-talet? Varför? Vad har hänt sen dess?
- Skapa en fortsättning på utställningsberättelsen.
- Skriv en artikel som om den vore skriven vid tiden för händelsen.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

RAOUL WALLENBERGS PLATS
LINKÖPING

skola@ostergotlandsmuseum.se